

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Teologická fakulta
Katedra praktické teologie

B a k a l á ř s k á   p r á c e

**DOMY S PEČOVATELSKOU SLUŽBOU Z POHLEDU
SOCIÁLNÍHO PRACOVNÍKA**

Vedoucí práce: Mgr. Lenka Motlová

Autor práce: Eva Hlávková, DiS

Studijní obor: Sociální a charitativní práce

Ročník: 3

2008

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

4. dubna 2008

Podpis.....

Děkuji vedoucí bakalářské práce, paní Mgr. Lence Motlové, za cenné rady,
připomínky a metodické vedení práce.

OBSAH

ÚVOD	5 - 6
1 Stárnutí a stáří	7 - 8
1.1 Pojem stárnutí, gerontologie, geriatry.....	8 - 9
1.2 Periodizace stáří.....	9 - 10
1.3 Biologické stárnutí.....	10 - 12
1.4 Psychické stárnutí.....	12 - 13
1.5 Sociální stárnutí.....	13 - 14
2 Domy s pečovatelskou službou	15
2.1 Pojem dům s pečovatelskou službou.....	16 - 18
2.2 Podmínky přijetí do domu s pečovatelskou službou.....	18 - 19
2.3 Role sociálního pracovníka při podání žádosti do domu s pečovatelskou službou.....	19 - 24
2.4 Doporučení k umístění v domě s pečovatelskou službou.....	24 - 28
ZÁVĚR	29 - 30
Seznam použitých zdrojů	31 - 32
Seznam příloh	33
Přílohy:	34 - 51
I. Vlastní zkušenost s péčí o seniora doma	
II. Přehled platné legislativy související s umístěním v domě s pečovatelskou službou	
III. Žádost o umístění v domě s pečovatelskou službou	
IV. Pravidla pronájmu bytů v domě s pečovatelskou službou	
Abstrakt	52
Abstract	53

ÚVOD

Co se nám vybaví při vyslovení pojmu stárnutí nebo stáří? Možná můžeme konstatovat, že člověk stárne od chvíle, co se narodil. Ale přesto je toto tvrzení velice relativní. Zatímco před sto lety mohl být padesátiletý člověk považován za starce, dnes vnímáme takto starého člověka že je na vrcholu sil. Velice také záleží na věku posuzovatele. Pro teenagera je padesátiletý člověk starý, pro důchodkyni budou její vrstevnice „holky“. Nemalou úlohu jistě hraje to, jak se člověk sám cítí. Když se zamyslíme nad lidmi, kteří nás obklopují, tak jistě nemusíme chodit daleko pro příklad člověka, který odchodem do důchodu na život okolo sebe rezignoval, ani snad nemusíme chodit daleko pro příklad člověka, který i přes svůj věk je plný energie a je činorodý. Například se může jednat o studenta univerzity třetího věku. Osobně s radostí sleduji zájem o vzdělávání seniorů. Uvědomuji si však, že se jedná převážně o seniory ve městech, kteří mají odvahu a chuť se vzdělávat. Pro občany na vesnicích nebo v malých městech je studium většinou nedostupné, přestože by o ně měli zájem. Do školy by museli daleko dojíždět nebo mít někoho, kdo by je vozil.

O stárnutí populace se vedou ve společnosti diskuze a poukazuje se především na ekonomickou stránku věci. Přesto prodlužování průměrného věku obyvatelstva je nesporným faktem. S největší pravděpodobností musíme být za toto vděční naší moderní medicíně, která pomáhá prodlužovat náš život. Důkazem je všeobecně známá věc a to je hranice úmrtnosti posunující se na vyšší věk.

Téma bakalářské práce jsem si vybrala, protože mě zajímá problematika stárnutí a stáří a také proto, že mým zaměstnáním sociálního pracovníka je mimo jiné i práce se seniory, kteří se rozhodli pro podání žádosti do domu s pečovatelskou službou. Ve své bakalářské práci bych se chtěla věnovat problematice stárnutí a stáří, s důrazem na okamžik v životě, kdy se někteří rozhodnou pro odchod do domu s pečovatelskou službou. Co seniory k takovému rozhodnutí vede? Už pro ně není místo v jejich rodině? Jak jejich rodiny vlastně

fungují? Mají ještě nějaké? Není už v módě vícegenerační rodina, která poskytne péči stárnoucímu členu rodiny?

Ve své bakalářské práci chci popsat činnost sociálního pracovníka na Úřadu městské části města Brna, Brno – Královo Pole, který má v náplni práce provádět sociální šetření a pracovat se seniory, kteří se rozhodli pro odchod do domu s pečovatelskou službou.

Práce je teoretického charakteru a skládá se ze dvou hlavních kapitol. Stárnutí, stáří a domy s pečovatelskou službou.

V první kapitole popisují stárnutí a stáří. Vymezuji pojmy jako gerontologie a geriatrie, píšou o periodizaci stáří a o biologickém, psychickém a sociálním stárnutí. Základní literaturou k práci mi byly knihy Z. Kalvacha, M. Vágnerové, H. Haškovcové, Z. Baumann, P. Říčan.

V druhé kapitole bakalářské práce píšou o domech s pečovatelskou službou a o roli sociálního pracovníka, který provádí sociální šetření a pracuje se seniory, kteří se rozhodli pro podání si žádosti do domu s pečovatelskou službou. Podání každé žádosti provází návštěva sociálního pracovníka v místě bydliště žadatele a je veden důkladný rozhovor, který má napomoci rozhodnutí o přijetí do domu s pečovatelskou službou.

Prvním cílem bakalářské práce je popsat stárnutí, stáří, (pojem, definice, periodizace stáří) a popsat biologické, psychické a sociální stáří. Druhým cílem je popsat domy s pečovatelskou službou a důvody vedoucí seniory k podání žádosti o umístění do domů s pečovatelskou službou. Třetím cílem je popsat práci sociálního pracovníka na Úřadu městské části města Brna, Brno – Královo Pole se zaměřením na práci se seniory, kteří žádají o umístění v domě s pečovatelskou službou.

V bakalářské práci je použito studium literatury a vlastní zkušenosti autorky pro dokreslení problematiky.

1. Stárnutí a stáří

Podle mého názoru je postoj ke stárnutí v dnešní společnosti spíše negativní. Kdy vlastně člověk začíná stárnout? Stárnutí je tak komplikovaný pochod, že mluví-li dva lidé o stárnutí nebo stáří, měli by si vymezit jaké období kdo myslí, jinak si nemohou být jisti, že oba mluví o stejném pojmu. Je pravdou, že každý stárne jiným tempem. Někteří se mohou cítit starší nebo mladší než jsou. Společný nám je ale zcela jistě kalendář. Díky médiím se mimo jiné dovídáme, jak společnost stárne a jaké z toho do budoucna plynou negativní ekonomické důsledky. Možná i toto ovlivňuje náš postoj ke stárnutí. Stárnutí a stáří je pro nás nepopulární téma, ale díky pokroku moderní medicíny se se stárnoucími lidmi budeme potkávat čím dál častěji. „Vysokého věku se nedožívají jenom výjimeční jedinci, ale – poprvé v dějinách lidstva – miliony a miliony docela průměrných lidí.“¹ Stále nezodpovězenou otázkou však zůstává, v jakém zdravotním stavu se budou tito lidé nacházet. V reakci na to jistě poroste tlak na veřejný sektor, zdravotnictví, sociální služby, aby nějak tuto situaci řešili. Nejjednodušší a neekonomičtější řešení pro stát je, aby senior zůstal co nejdéle doma. Podle mého názoru je toto řešení nejlepší i pro seniora. Zůstat až do smrti v přirozeném prostředí, na které je zvyklý, je přáním mnoha z nich. Vlastní zkušenost s péčí o seniora doma příkládám v příloze č. I.

„Senioři dnes všeobecně tvoří převážnou část populace většiny evropských států a jejich počet se bude zvyšovat. Senioři jsou dnes považováni rovněž za velikou politickou sílu.“²

Glosová uvádí, že péče o stárnoucí populaci, či spíše stáří jako důležité téma, nebylo v podstatě nikdy zvláště zásadní. Ani mládí nebylo celé věky považováno za střed pozornosti, ale výhodou byl zralý věk (kdo byl mladým či vypadal mladě, tak měl spíše problémy se společenským úspěchem či kariérou a bylo považováno za jasné, že mladý člověk musí dožrát, získat zkušenosti). To co

---

¹ GLOSOVÁ, D. *Bydlení pro seniory*, s. 10

² ŠELNER, I., Úloha rodiny v péči o seniory. In: *Sociální práce*. 2004, č. 2, s. 12-20

bylo oproti dnešnímu kultu mládí zvýhodňováno, bychom dnes nazvali středním věkem.³

1. 1. Pojem stárnutí, gerontologie, geriatrie

V úvodu jsem zmiňovala skutečnost, že člověk stárne od chvíle co se narodil. Je to řečeno velice zjednodušeně, ale oporu v tomto názoru nalézáme u Kalvacha, který ve svých odborných publikacích pojednává o stárnutí a stáří. „Stárnutí je univerzální proces postihující živou hmotu. Probíhá kontinuálně od početí, ale za jeho skutečný projev je považován teprve pokles funkcí, který nastává po dosažení sexuální dospělosti. Výsledkem stárnutí je stáří.“⁴

Štílec rozděluje stárnutí na dva procesy. První proces nahlíží na stárnutí jako na obecné biologické změny spojené s věkem jedince, které jsou nezávislé na aktuálním zdravotním stavu nebo vlivech prostředí. Druhý proces naopak odráží zdravotní stav (klinické symptomy) a vliv okolí.⁵

Kalvach dále uvádí, že stárnutí je proces multifaktorový a pokládá dvě otázky. Za prvé: stárnutí je převážně proces programovaný, determinovaný, nebo nahodilý, chaotický? A za druhé: zda povaha změn a rozhodujících faktorů, byť nahodilých, je převážně genetická, či epigenetická? K těmto metodickým problémům gerontologie patří obtížnost nalezení vhodného experimentálního modelu. Kromě hlodavců je k výzkumům využíván především hmyz.⁶

V předchozí citaci jsem zmínila pojem gerontologie. Přidejme k němu ještě úzce související pojem geriatrie a podívejme se na jejich původ a vysvětlení. „Na začátku dvacátého století se v souvislosti se stárnutím poprvé objevili dva nové pojmy – gerontologie a geriatrie. První znamená vědecké studium procesu stárnutí a zavedl jej v roce 1903 I. Mečnikov. Řecké „gerón“, od něhož je slovo

---

³ GLOSOVÁ, D. *Bydlení pro seniory*, s. 29

⁴ KALVACH, Z. a kol. *Geriatric a gerontologie*, s. 67

⁵ Srov. ŠTILEC, M. *Program aktivního stylu života pro seniory*, s. 14

⁶ Srov. KALVACH, Z. a kol. *Geriatric a gerontologie*, s. 67- 68

gerontologie odvozeno, znamená stařec, kdežto přípona - logie vyjadřuje, že se jedná o studium předmětu slovního základu.“⁷

„Geriatric (gerón = starý člověk, iatrea = léčení) je oblast medicíny, která shrnuje a zobecňuje napříč všemi obory seniorskou problematiku zdravotního a funkčního stavu.“⁸

1. 2. Periodizace stáří

Periodizaci stáří se věnuje více autorů a v odborné literatuře nacházíme různé pojetí. V nejjednodušším členění celého lidského života hovoříme o dětství, dospělosti a stáří. Pojďme si nyní nastínit několik různých hledisek. Začneme psychologickým slovníkem, ve kterém se dočteme o stáří jako o období třetího věku. „Začínáme rozlišovat tři kategorie třetího věku: osoby „mezi dvěma věky“ (Od 60 do 74 let), osoby staré (od 75 let) a osoby velmi staré (nad 90 let).“⁹

Dále se podívejme na periodizaci stáří podle Příhody který napsal obsáhlou učebnici psychologie stáří. Uvádí zde rozdělení celého života následovně: ode dne zrození trvá člověku 15 let, než biologicky, psychicky a sexuálně dozraje. V intervalu 15 - 30 let zraje člověk především sociálně a dospívá v neopakovatelnou osobnost. Doba vrcholné psychofyzické zralosti trvá dalších 15 let. Období 45 - 60 let je typické stacionárností výkonů právě tak jako skrytými počátky nastupující involuce. Věk 60 - 75 let považuje Příhoda za senescenci, tedy stáří a 75 - 90let za senectus, tedy kmetství. Dalších 15 let se však dožije jen několik jedinců z milionu.¹⁰

V kontextu demografického vývoje a zlepšování funkčního stavu ve stáří navrhla v 60. letech B. L. Neugartenová pojmy „mladí senioři“ pro věk 55-74 let a „staří senioři“ pro 75 a více let. Z jejího pojetí je odvozeno i následné členění stáří: 65 – 74 let: mladí senioři – hovoříme o problematice volného času, seberealizace a dalších aktivit, 75 – 84 let: staří senioři – hovoříme o problematice

---

⁷ HAYFLICK, L. *Jak a proč stárneme*, str. 17

⁸ KALVACH, Z. a kol. *Geriatric a gerontologie*, s. 49

⁹ SILLAMY, N. *Psychologický slovník*, s. 204

¹⁰ Srov. HAŠKOVCOVÁ, H. *Fenomén stáří*, s. 22

tolerance zátěže, specifického stonání a osamělosti a 85 a více let: velmi staří senioři – problematika soběstačnosti a zabezpečení¹¹

1. 3. Biologické stárnutí

„Biologický proces stárnutí začíná v okamžiku, kdy proces odbourávání buněk převáží nad jejich výstavbou.“¹²

Každé malé dítě je schopno určit zda před sebou vidí dítě, dospělého člověka či starce. K tomu není nutné dlouhé zkoumání, ale postačí nám pouhý pohled na vnější, dobře pozorovatelné znaky. Jmenujme si nyní některé ze změn, které můžeme pozorovat postupem času u každého člověka. Díky kosterním a svalovým změnám, např. slábnutí jednotlivých svalových skupin dochází k postupnému klesání tělesné výšky. Častým jevem jsou i kulatá záda. S těmito změnami souvisí i změna tělesné hmotnosti. „Většinou jde o vzrůst hmotnosti, ale také můžeme sledovat pokles. Zvyšuje se procento celkového tělesného tuku, snižuje se až o 50 % klidový energetický výdej, což právě většinou vede ke zvyšování hmotnosti.“¹³

V procesu stárnutí dochází dále k vrásnění pokožky, k většímu vysychání či změnám barvy kůže. Pomaleji rostou vlasy, kdežto růst chloupků v obličejové části (obočí, chloupky v uších, v nose) probíhá často závrtným tempem. Nejvýraznější změnou, která se týká vlasů, je ztráta jejich barvy a postupné šedivění. S postupujícím věkem dochází jak k ubývání měkkých tkání v dutině ústní tak i ke zhoršení kvality zubů a jejich postupnému vypadávání.

„Je pravda, že každý z nás stárne odlišně. Genetický faktor tu hraje svou roli. Jinak obecné znaky stárnutí platí pro každého a je třeba s nimi počítat. Organismus ve starším věku nemůže vykonávat činnosti, které bývali v mládí hračkou.“¹⁴

Chůze je plně automatizovaný pohyb, pro člověka zcela přirozený. Pokud nemáme pohybové problémy, které by ji komplikovaly, ani si neuvědomujeme jak

---

¹¹ Srov. KALVACH, Z. a kol. *Geriatric a gerontologie*, s. 47

¹² KERN, H., MEHL, Ch. *Přehled psychologie*, str. 179

¹³ MATOUŠ, M., MATOUŠOVÁ, M. *Pohyb ve stáří je šancí*, s. 11

¹⁴ MATOUŠ, M., MATOUŠOVÁ, M. *Pohyb ve stáří je šancí*, s.33

je chůze složitým a důmyslným systémem pohybů, jak vypadá a co vše je s ní spojeno. Téměř každý člověk má určitou osobitou charakteristiku své chůze, která společně s držením těla může vypovídat o jeho zdraví, kondičním stavu i duševním rozpoložení.¹⁵ S problematikou chůze souvisí i další degenerativní změny pohybového ústrojí. „Pokles svalové síly je až o 30 %. Mění se organická hmota kostí, což vede k řídnutí kostí (osteoporóze), dále k degenerativním kloubním změnám.“¹⁶ Schopnost chůze je jednou ze základních hodnotících položek při sledování soběstačnosti člověka. Soběstačnost úzce souvisí s problematikou přijímání seniorů do domů s pečovatelskou službou. O tomto budu hovořit v kapitole č. 2. 4 Doporučení k umístění v domě s pečovatelskou službou.

Ve stáří se schopnost rozlišovat základní chutě mírně zhoršuje. U svých prarodičů vnímám, jak se jim zdá, že cukr býval více sladší, ocet více kyselější apod. Tím pádem dochází k používání ochucovadel ve větší míře. Sladí více než dříve, solí také více než dříve. Jednou z možností, proč dochází k oslabení chutě může být podle mého názoru i velké množství užívání medikamentózní léčby a jejích vedlejších účinků.

Dalším smyslem, který bývá hodnocen společností za vůbec nejdůležitější, je zrak. „V procesu stárnutí zaznamenáváme zhoršené vidění vlivem degenerativních změn – krátkozrakost, zelený zákal apod. Snížení funkčnosti zrakového analyzátoru znamená zhoršení orientace i koordinace při pohybu člověka v prostředí.“¹⁷ Další chorobou, která postihuje ve stáří vidění, je šedý zákal. „Šedý zákal, způsobený změnou struktury proteinů v oční čočce, bývá všeobecně považován za oční chorobu, třebaže se někteří odborníci domnívají, že beztak postihne každého, kdo se dožije dostatečně vysokého věku. I zde je vidět, jak je někdy nesnadné rozlišit změny, jež běžně souvisejí se stárnutím od změn chorobných.“¹⁸ V procesu stárnutí se mění i sluch, dochází k postupné, různě rychlé ztrátě sluchu.

---

¹⁵ Srov. ŠTILEC, M. *Program aktivního stylu života pro seniory*, s. 62

¹⁶ MATOUŠ, M., MATOUŠOVÁ, M. *Pohyb ve stáří je šancí*, s. 12

¹⁷ MATOUŠ, M., MATOUŠOVÁ, M. *Pohyb ve stáří je šancí* s. 24

¹⁸ HAYFLICK, L. *Jak a proč stárneme*, str. 223

Odlišování projevů fyziologické involuce od chorobných změn je sice podstatné, ale současně obtížné. Prevalence mnohých chorob je věkově podmíněná, ale převážně se jedná o choroby léčitelné nebo alespoň účinně modulovatelelné. V současnosti ovlivňují funkční stav seniorů především: ateroskleróza, diabetes mellitus, osteoporóza, Alzheimerova nemoc, poruchy zraku a poruchy sluchu.¹⁹

1. 4. Psychické stárnutí

Někdy se u seniorů vyskytují duševní nedostatky, doprovázené tělesnými projevy stáří. Dochází ke snížení vitality (životní energie), přizpůsobivosti a schopnosti sebeovládání. Také pozornost, fantazie a iniciativa se postupně snižuje. Příčiny mohou být psychotického původu (především po 70. roce života), kořeny senilních demencí jsou v tělesné oblasti (ukládání vápníku v mozku nebo procesy odbourávání v mozku).²⁰

Stárnutí není pouze jev negativní. Následkem větší stability dané velkými životními zkušenostmi je starší člověk schopen dosáhnout suverenity v uvažování a ve zvládnání mnoha životních problémů, jde o moudrost stáří. Aby si člověk ve vyšším věku uchoval duševní zdraví, měl by se pokusit žít svůj život co nejaktivněji.²¹

Podle mého názoru je v oblasti psychického stárnutí na předním místě snaha o zachování si paměti.

Věk ovlivnit nemůžeme, můžeme však aktivně ovlivnit to, jak stárne naše paměť. Vysedávání před televizí a pasivní životní styl mozku neprospívají. Tomu naopak velmi prospívá námaha: práce s novými podněty a informacemi, zvláště jsou-li zábavné. Trénovat paměť je mnohem jednodušší než si myslíme. Stačí k tomu běžné činnosti: učení se novým věcem, luštění křížovek, čtení, hraní her, cestování, turistika, a pobyt ve společnosti přátel.²² Stárnutí a osamělost je v dnešní době ožehavé téma. Po celý život nás obklopují kolektivy. Ve škole,

---

¹⁹ Srov. KALVACH, Z. a kol. *Geriatric a gerontologie*, s. 139 - 140

²⁰ Srov. KERN, H., MEHL, Ch. *Přehled psychologie*, s.179

²¹ Srov. KERN, H., MEHL, Ch. *Přehled psychologie*, s. 179

²² Srov. Souboj s pamětí. In: *Zdraví*, roč. 54, č. 7, s. 30 – 31

v zaměstnání, většina z nás má i rodinu. Tyto skupiny jsou nám nějak společností dány a považujeme je za přirozené. Ve stáří však přijdou chvíle, kdy člověk zůstává sám a pokud sám aktivně nějaký kolektiv či skupinu nevyhledá, může se stát, že několik dní ani nevyjde z domova. Podle mých zkušeností se jedná hlavně o stárnoucí obyvatele ve městech, kde anonymita okolí ve kterém žijí způsobuje, že po nich nikdo ze sousedů nepátrá, přestože je několik dní neviděli. Tato samota pak má velké dopady na zachování si psychické vitality.

V knize *Jsem už stará* autorka Komaiková nabízí možnost, jak se stát přítelem osamělému starému člověku. „V naší republice pracují dnes charitativní a neziskové organizace (např. Česká katolická charita, Česká maltézska pomoc), poskytující pomoc osamělým starým lidem. Kontakt na ně najdete mimo jiné i ve Zlatých stránkách.²³

1. 5. Sociální stárnutí

O sociálním stárnutí jsem se zmínila již v předchozí kapitole. Podle mého názoru je hlavní příčinou nepřírodně rychlého sociálního stárnutí především osamělost. Kalvach uvádí jako další příčiny ztrátu životního programu, společenské prestiže, pokles životní úrovně nebo diskriminaci.²⁴

Finanční otázky zaměstnávají řadu lidí, převážně v době odchodu do důchodu. Vážně mohou trpět především úzkostnější jedinci. O tom, že důchody jsou nízké a náklady na stravování i bydlení rostou, se vedou v naší společnosti diskuze neustále.

Finanční otázka se sice může zdát jako nejdůležitější, ale po odchodu do důchodu nám vyvstává další neméně důležitá otázka. „Jak trávit čas, který získáme omezením a později ukončením pracovní aktivity v zaměstnání? Čím naplnit dny? Hledat si až v důchodu nějakého koníčka...on se pak už těžko sedlá.“²⁵

Důchod znamená, že člověk opouští zaměstnání, ztrácí svou profesi, která ho určitým způsobem definovala. Odchodem do důchodu mění svou identitu.

²³ Srov. KOMAIKOVÁ, H. *Jsem už stará*. s. 179

²⁴ Srov. KALVACH, Z. a kol. *Geriatric a gerontologie*, s. 47

²⁵ ŘÍČAN, P. *Cesta životem*, s. 365

Předtím byl zemědělec, pečovatelka nebo profesor, nyní je důchodce! S touto novou realitou se musí vyrovnat a přijmout ji. Odchodem do důchodu se náhle ztrácí kontakt s lidmi ze zaměstnání. Odchod do důchodu nutí k novému uspořádání našeho života.²⁶ Nově uspořádat život v tomto věku je jistě velice složité. Kde hledat pomoc? Možností je oprášit staré zájmy a koníčky, nebo hledat podnětné kontakty u rodiny.

„Problém starého člověka v roli společenského outsidera souvisí s výskytem málopočetných rodin, ale i s jejich tělesnou a často také materiální situací. Jen s obtížemi nacházejí jistotu a uznání, kterou dříve sklízeli za své výkony. Právě v současné společnosti orientované na výkon a úspěch se často cítí odloženi do starého železa.“²⁷

---

²⁶ Srov. PICHAUD, K., THAREAUOVÁ, I. *Soužití se staršími lidmi*, s.27

²⁷ KERN, H., MEHL, CH. *Přehled psychologie*, s 179

2. Domy s pečovatelskou službou

V Čechách, na Moravě a ve Slezsku měli staří lidé stejný osud jako jinde v Evropě. Od středověku existuje péče o chudé a potřebné, vedená charitativními úmysly především ve špitálech, klášterních nemocnicích a v zařízeních pro nemocné, jejichž onemocnění bylo takového charakteru, že je společnost toužila vyřadit (v podstatě to byla azylová zařízení, blízká až vyhnanství), zejména v případě malomocenství a později šílenství. Péče o staré lidi vlastně nebyla ani definována – staří žili prostě doma (a pokud nemohli tak se o ně někdo postaral)- a tak se stávalo, že v mnohých špitálech se věková skladba postupně blížila formě jakéhosi zařízení pro staré.²⁸

V dnešní době rovněž tvoří specifickou skupinu jedinci, kteří jsou na pomoci druhé osoby trvale závislí. Co se týká forem poskytování služeb, nalézáme je především v zákoně č. 108/2006 Sb. O sociálních službách. K našemu tématu se z uvedeného zákona vztahuje především institut příspěvku na péči a poskytování pečovatelské služby. K oběma se dostaneme blíže v následujících kapitolách.

Ve své praxi, která se týká domů s pečovatelskou službou a poskytování služeb v něm, se potýkám hlavně s problémem nízké informovanosti seniorů o těchto službách. Nejmarkantnější problémy v orientaci v sociálních službách vidím v členění na státní a nestátní organizace a zařízení. Setkala jsem se s tím, že dnešní senioři, kteří život prožili v komunistickém režimu přikládají větší váhu státním institucím nad nestátními. Příčinou může být to, že se v produktivním věku většinou setkali právě se státními institucemi. Do podvědomí se jim nestátní organizace teprve dostávají.

Domy s pečovatelskou službou lze mezi sociální zařízení zařadit pouze částečně. Jedná se o komplex obecních bytů zvláštního určení. Sociální službou je pak zavedení pečovatelské služby. Senior dochází do střediska pečovatelské služby, která může sídlit v domě, nebo pečovatelka dochází k příjemci služby do bytu. Ne v každém takovémto domě je středisko pečovatelské služby. Domů s pečovatelskou službou je vždy více než středisek pečovatelské služby.

---

²⁸ Srov. GLOSOVÁ, D. *Bydlení pro seniory*, s. 29

2. 1. Pojem dům s pečovatelskou službou

Pojem domu s pečovatelskou službou definuje Kalvach jako formu individuálního bydlení starých lidí. Součástí tohoto zařízení bývají střediska osobní hygieny, prádelna, ordinace lékaře, jídelna, klub důchodců a je poskytována pečovatelská služba.²⁹

Z výše uvedeného vyplývá, že v domě s pečovatelskou službou je možné zavést podle potřeb klienta pečovatelskou službu. Služba je zavedena podepsáním smlouvy mezi klientem a poskytovatelem. Uvedme na pravou míru často zmiňovanou otázku, zda je podmínkou přijetí do domu s pečovatelskou službou zavedení pečovatelské služby. Není tomu tak. Ovšem klienti, kteří jsou příjemci pečovatelské služby, bývají dříve umístěni. O podmínkách umístění budeme hovořit v následující kapitole.

Zákon. č. 108/2006 Sb. o sociálních službách dále nabízí možnost přiznání příspěvku na péči, který je poskytován podle stupně závislosti na pomoci jiné osoby. Tento příspěvek je určen mimo jiné i na úhradu úkonů pečovatelské služby.

Revoluční zákon se teprve dostává do podvědomí lidí, stejně tak se s ním musí vyrovnat i organizace poskytující sociální služby. Největší změna v sociální oblasti od dob Marie Terezie. Tak hodnotí zákon o sociálních službách ti, kteří se v každodenním životě neobejdou bez pomoci. Konečně mají možnost si sami vybrat službu, která jim vyhovuje nejvíce. Zákon o sociálních službách č. 108/2006 Sb. mění po desetiletí fungující vztah subjektu (poskytovatele) a objektu (příjemce) sociální péče na vztah partnerský. Viditelnými projevy tohoto posunu je změna financování sociálních služeb. Peníze formou příspěvků nyní přicházejí přímo těm, kteří je potřebují – z pasivních příjemců sociální péče se stávají klienti, rozhodující jaké služby využijí a od koho.³⁰ Pečovatelská služba je dále financována v rámci postoupených příjmů z rozpočtu měst, kteří jsou zřizovateli.

---

²⁹ Srov. KALVACH, Z. a kol. *Geriatric a gerontologie*, s. 470

³⁰ Srov. *Revoluce v sociálních službách*. In: *Psychologie dnes*, roč. 13, 4. 2. s. 32 – 33

Přejdeme od poskytování pečovatelské služby přímo k samotnému bydlení v domě s pečovatelskou službou. Pro nastínění situace mi poslouží město Brno, kde má na starosti domy s pečovatelskou službou Magistrát města Brna, Odbor dispozic s majetkem. V samostatné působnosti odbor zpracovává koncepci bydlení v městě Brně, rozborů potřeb bydlení a stav bytového fondu v majetku města včetně majetku svěřeného městským částem a zajišťuje její realizaci. Vede evidenci obytných domů v majetku města (včetně domů s pečovatelskou službou) a evidenci žadatelů o prodej domů, ideálních částí domů, bytů a nebytových prostor v majetku města včetně svěřeného majetku městským částem. V souladu s obecně závaznou vyhláškou zabezpečuje pronájem bytů (včetně pronájmu v domech s pečovatelskou službou) a pronájem nebytových prostor. V případě nutnosti zabezpečuje náhradní byty v důsledku živelné pohromy nebo jiné mimořádné události. Zastupuje město Brno v soudních řízeních, ve věcech týkajících se nájmu bytů a nebytových prostor, úhrady za nájem bytů a nebytových prostor. Dále vede evidenci nemovitého majetku města Brna a spolupracuje při zpracování jeho evidence s příslušnými orgány, zajišťuje správu majetku města s výjimkou majetku svěřeného městským částem, realizuje dispozice s nemovitým majetkem, jako jsou např. pronájmy, odprodeje, výpůjčky a bezúplatné převody nemovitého majetku města. Po schválení v příslušných orgánech města, realizuje dispozici s tímto majetkem.

Tento odbor také zastupuje město v majetkoprávních záležitostech před soudy, státním zastupitelstvím a ostatními orgány. Zabezpečuje a provádí i další činnosti, které vyplývají ze zvláštních předpisů. Magistrát města Brna rovněž rozhoduje o výstavbě nových domů s pečovatelskou službou. Přehled platné legislativy uvádím v příloze č. II.

„Stavby a budovy jsou často projektovány mladými lidmi a odrážejí se zde jejich představy, potřeby a možnosti. Mnohé pohybové potíže a ztráta funkčních kompetencí nemohou být jednoduše chápány jako výraz nebo produkt stárnutí, ale jejich primární příčinou jsou nevhodně řešené prostory.“³¹

---

³¹ GLOSOVÁ, D. *Bydlení pro seniory*, s. 23

„S určitou mírou zjednodušení je však třeba konstatovat, že určité bazální fyzické potřeby musí být uspokojeny jako předpoklad k možnosti uspokojování potřeb dalších. O míře důležitosti uspokojování vlastních potřeb pak rozhoduje jak člověk sám, tak jeho okolí a tato míra důležitosti - požadavky člověka - se mohou měnit.“³² S tím úzce souvisí to, že byty v domech s pečovatelskou službou, jsou na rozdíl od zařízení které přímo poskytují komplexnější sociální služby, určeny pro jednotlivce. Je předpoklad, že žadatel se bude stěhovat do bytu sám nebo pouze s manželem či manželkou.

„Společné bydlení přináší jen konflikty a starosti, které za to nestojí. Při společném bydlení si nemohu dělat co chci a musím brát neustále ohled na další spolubydlící, názorové rozdíly nejen mezi generacemi se dnes stále zvětšují.“³³

Že se na stavby určené seniorům nezapomíná dokazuje fakt, že v soutěži: „Nej stavby jižní Moravy“ odborná porota ocenila za rok 2006 v kategorii Stavby občanské vybavenosti i Dům s pečovatelskou službou na Hybešově ul. V Brně.³⁴

2. 2. Podmínky přijetí do domu s pečovatelskou službou

Byty v domech s pečovatelskou službou jsou určeny především pro občany, kteří pobírají starobní důchod, a pro občany, kteří jsou plně invalidní. Další podmínkou je fakt, že nepotřebují komplexní péči, a že jejich zdravotní stav a věk umožňuje vést poměrně samostatný život ve vhodných podmínkách. Jedná se o byty obecní, I. kategorie, v domech zvláštního určení. Nájemcem bytu v domě zvláštního určení se může stát pouze žadatel, který byl schválen v pořadníku žadatelů o byt v domě s pečovatelskou službou. Nájemní smlouva se zpravidla uzavírá na dobu neurčitou.

Podmínkou je, že žadatel ani jeho manžel(ka) nevlastní bytový či rodinný dům nebo byt, nebo není nájemcem bytu na dobu neurčitou, nebo je nájemcem

---

³² GLOSOVÁ, D. *Bydlení pro seniory*, s. 27

³³ CIBULEC, J. *Soužití tří generací*, s. 86

³⁴ *Moderní Brno* [online]. Brno: © 2005–2008 Moderní Brno, Posl. Úpravy 5. 4. 2008 [cit. 2008-04-5]. Dostupné na WWW: <<http://www.modernibrno.cz>>.

bytu, který je vzhledem k věku nebo zdravotnímu stavu žadatele nevyhovující, anebo je žadatel nebo jeho manžel(ka) vlastníkem či spoluvlastníkem bytového či rodinného domu či bytu, ale nemůže jej prokazatelně užívat. Další podmínkou je podání žádosti oprávněnou osobou Odboru dispozic s majetkem Magistrátu města Brna.

Žádost se podává na předepsaném tiskopise, který přikládám v příloze č. III. Žádost je možno vyzvednout na Odboru dispozic s majetkem Magistrátu města Brna nebo úřadech městských částí. Vyplněnou žádost, včetně vyjádření lékaře spolu s potvrzením o výši důchodu, odevzdá žadatel na úřad městské části, na odbor sociální, dle místa trvalého bydliště. Úřad městské části společně se svým doporučením postoupí žádost na Odbor dispozic s majetkem Magistrátu města Brna. Odbor dispozic s majetkem Magistrátu města Brna z nových žádostí sestaví pořadník. Pořadník je následně předložen Komisi bydlení Rady města Brna ke schválení. Pořadník je sestavován podle následujících kritérií: uvolnění obecního bytu: 5 bodů, délka doby podání žádosti o byt: 1 bod (za každý započatý rok), příjem pečovatelské služby: 1- 5 bodů, nemá v Brně rodinné příslušníky: 1 bod, důvody hodné zvláštního zřetele: 3 body.

Do domu s pečovatelskou službou se mohou přihlásit jak jednotlivci, tak i manželské páry. Z podaných žádostí převažují jednotlivci a to hlavně ženy.

2. 3. Role sociálního pracovníka při podání žádosti do domu s pečovatelskou službou

Občana při vyřizování žádosti do domu s pečovatelskou službou ve městě Brně provází Odbor dispozic s majetkem Magistrátu města Brna a sociální odbory úřadů městských částí, dle trvalého bydliště žadatele. Jeden z těchto subjektů poskytne žadateli Žádost o byt zvláštního určení - byt v domě s pečovatelskou službou. Vyřizování je bez jakéhokoli poplatku. Zajímavostí je, že ve městě Brně žádost nelze vyřídit elektronickou formou. Podle mého názoru je toto nedostatek, jehož řešení by stálo za úvahu. Při vyřizování žádosti se postupuje podle následujícího předpisu: Pravidla pronájmu bytů v domech s pečovatelskou službou, které uvádím v příloze č. IV.

Na sociálním odboru Úřadu městské části města Brna pracuji tři roky a po tuto dobu také vedu agendu spojenou s žádostmi o umístění v domě s pečovatelskou službou. Uvědomuji si, jak je těžké v tomto věku rozhodnout se pro přestěhování do nového bytu.

„Tato změna je spojena ze ztrátou zázemí, známého teritoria a s ním spojené identity. Tak zásadní změna je vždycky zátěžovou situací, jejíž intenzita závisí na mnoha okolnostech. Starý člověk ztrácí jistotu orientace a pocit bezpečí známého prostředí, které nezahrnuje jen byt, ale i jeho materiální a sociální okolí.“³⁵

Každý člověk se pochopitelně něčím liší od ostatních. Víme, že tato odlišnost není výsledkem toho, že by byl mimo vliv, jemuž jsou vystaveni druzí lidé, ale plyne z faktu, že působení těchto vlivů je u každého zvláštní, jiné a neopakovatelné.“³⁶

Rozhovory, které vedu se seniory ohledně umístění do domu s pečovatelskou službou, probíhají nejprve v kanceláři a jsou zpočátku informativní. Snažím se nabídnout klientovi obecné řešení situace. Často se stává, že klient má mylnou představu o službách, které mu budou poskytnuty v domě s pečovatelskou službou. Jako příklad uvedu klientku, za kterou přišla jednat její dcera. Ta byla přesvědčená, že mamince chce podat žádost do domu s pečovatelskou službou. Když mi situaci své maminky nastínila, musela jsem ji upozornit na skutečnost, že v domě s pečovatelskou službou nebude mít maminka zajištěn celodenní dohled. Jednalo se o klientku, která byla sice ležící, ale psychicky absolutně orientovaná, četla v cizím jazyce, sledovala televizi, poslouchala rádio, denně přečetla noviny. Ale zároveň byla již zvyklá na svůj klid, žila spoustu let sama. Dcera měla představu o tom, že se její maminka bude trápit na pokoji v domě pro seniory mezi dalšími sedmi ležícími pacienty, které bude zdravotní sestra chodit přebalovat a víc nic. Dcera měla pocit, že pro maminku chce díky její duševní vitalitě víc a dozvěděla se, že v domě s pečovatelskou službou bude na pokoji sama. Musela jsem ji vysvětlit, že v domě

---

³⁵ VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie*, s. 496

³⁶ BAUMAN, Z. *Sociologie na každý den*. s. 41

s pečovatelskou službou se jedná o byty, nikoli o pokoje, které jsou určeny pro osoby alespoň částečně soběstačné. V tomto případě, pokud je žadatel skutečně spíše ležící, by sociální pracovník ani neměl vyřízení žádosti do domu s pečovatelskou službou doporučit i kdyby si ji paní podala. Dceři jsem vysvětlila, že maminka bude v bytě sama a v možnostech pečovatelky při zavedení pečovatelské služby bude pouze přijít na smlouvou domluvené úkony a nikoli poskytnout mamince celodenní dohled. Situace by se pro klientku v podstatě nezměnila, jen by neležela v původním bytě, kam za ní docházela dcera, ale ležela by v bytě v domě s pečovatelskou službou a docházela by za ní pečovatelka. Po ujasnění si situace jsme jako vhodné řešení nakonec našly domov pro seniory, kterému se dcera zpočátku bránila. V Brně je několik domovů pro seniory, kde mají žadatelé k dispozici samostatné pokoje. Vhodnější náplní dne pro seniorku bude, než dohled pečovatelky, pobyt a program mezi vrstevnicemi přímo v domově pro seniory.

„Jinou potřebu mají senioři aktivní, kteří nevyžadují zvýšenou péči, ti zcela jistě mohou využívat aktivity typu univerzita třetího věku, klub důchodců, možnost obědů – tady se obce snaží a saturují danou potřebu. Na straně druhé existuje skupina klientů imobilních apod., kteří mají potřeby někde jinde – zabezpečení základních biologických potřeb.“³⁷

„Pojetí svobody vychází z přání člověka být svým vlastním pánem, být subjektem a ne objektem, sám sebe, řídit, sám se rozhodovat, vymýšlet své cíle a postupy k cíli a nést za ně odpovědnost.“³⁸

Bohužel ne často se setkávám s tím, že při podání žádosti do domu s pečovatelskou službou seniora provází někdo z rodiny.

„Psychická podpora ze strany rodiny je důležitá pro vytváření pevného zázemí a jistoty seniora, zvláště při nutnosti umístění v zařízení by rodina měla svým chováním ujistit seniora, že nebyl odložen, že jej stále mají rádi.“³⁹

V některých případech je žádost do domu s pečovatelskou službou podána z čistě osobních důvodů. Vyřizovala jsem žádost klientce, která měla vyhovující

³⁷ VOČKA, Z. K domovu důchodců neexistuje alternativa. In: *Sociální práce*. 2004, roč. 2, s. 2-6

³⁸ NEČASOVÁ, M. Respekt ke klientům. In: *Sociální práce*. 2004, č. 4, s. 39-53

³⁹ ŽIŽKOVSKÁ, M. Otazníky úlohy rodiny v péči o seniory. In: *Sociální práce*. 2004, č. 2, s. 28

byt, v domě byl výtah, byla naprosto soběstačná, v Brně měla dvě děti s rodinami, ale důvodem podání žádosti bylo, že manžel žadatelky v bytě ve kterém spolu žili spáchal sebevraždu. Paní se ani po roce pomoci od psychiatricky se ztrátou manžela nemohla vyrovnat a dál v tomto bytě žít. Podání žádosti bylo klientce doporučeno, ale díky nižšímu počtu bodů, (není zavedena pečovatelská služba, byt nebude vrácen obci, je soukromého majitele, rodinní příslušníci jsou v Brně), bude na umístění ještě několik let čekat.

Nejčastěji si žádost podávají osamělí senioři, kteří mají rodinu buď daleko, nebo došlo během jejich života k nějakým rozepřím a s rodinou se nestýkají. Je to právě samota, která v těchto lidech vzbuzuje strach z toho, že se jim doma přitíží nebo něco stane a nebudou nikomu chybět. Dům s pečovatelskou službou poskytuje řešení v těchto případech pouze částečně. Obyvatel domu je navštěvován pečovatelkou pouze pokud je zavedena pečovatelská služba. Každopádně žije v domě mezi svými vrstevníky, kteří jsou v podobné situaci a díky tomu je síť kontaktů důsledně budována přímo obyvateli mezi sebou.

O tom, že se do domu s pečovatelskou službou může nastěhovat člověk a nemusí mít zavedenou pečovatelskou službu, jsem se již zmiňovala. Nyní uvedu praktický příklad. Klientka žila osaměle, byla bezdětná vdova, měla jednu sestru mimo Brno. Péči o sebe i domácnost zvládala sice s obtížemi, ale téměř bez pomoci další osoby. Pohybovala se o jedné francouzské holi a bydlela v obecním bytě ve čtvrtém patře bez výtahu. Při sociálním šetření v místě bydliště bylo evidentní, že péči o sebe i domácnost zvládá. Jediným problémem byly nákupy. Klientka vyprávěla o tom, že si chodí nakupovat sama a má hodného souseda, který jí jednou týdně nosí větší nákupy až do bytu. Menší problém jí činilo vylézání z vany a paní ještě trápilo, že jí v budoucnu čeká operace kyčle. Při hodnocení situace sociálním pracovníkem vypadalo bodové hodnocení následovně: příjem pečovatelské služby 0 bodů, uvolnění obecného bytu (byt nepřecházel na žádné rodinné příslušníky) 5 bodů, délka doby podání žádosti o byt (tuto chvíli 0 bodů - připočítávání až za každý započatý rok), příjem pečovatelské služby: 0 bodů, nemá v Brně rodinné příslušníky: 1 bod, důvody zvláštního zřetele hodné: 3 body (chůze o francouzské holi, byt ve 4. patře bez

výtahu). Díky tomuto bodovému hodnocení se klientka během roku dostala do domu s pečovatelskou službou.

Dosud jsem zmiňovala spíše osamělé lidi, kteří si podávají žádost o dům s pečovatelskou službou. Je jich většina, ale během praxe jsem se setkala s několika případy, kdy se jednalo o seniory, kteří by rádi opustili rodinu se kterou žili. Žadatelkou byla klientka, která bydlela se svojí dcerou, jejím druhým manželem a dceřinými dětmi z prvního vztahu. Dcera pracovala jako uklízečka, měla vždy ranní služby, její nový partner byl zaměstnán jako taxikář, který měl převážně noční služby a do bytu se chodil nad ránem vyspat, aby večer opět mohl jít do zaměstnání. Jednalo se o dvoupokojový byt. Jeden pokoj měla dcera s manželem a dětmi a ve druhém, který sloužil též jako obývací, měla postel babička. Problémy v rodině začaly po příchodu dceřina nového manžela. Rodině se nedařilo skloubit to, že manžel dcery přišel po noční službě a chtěl spát a babička byla celý den doma. Babička vařila, aby děti až přijdou ze školy měly oběd. Ten si vzala i dcera s manželem k večeři. Postupem času docházelo k tomu, že manžel dcery nemohl údajně přes den spát, tak babička přestala vařit obědy, aby ho nerušila pohybem v kuchyni. Dále mu začalo vadit, že se babička pohybuje v obýváku, ze kterého do jejich pokoje vedou dveře. Babičce zbývala k obývání postupem času už pouze chodba a tak chodila na dlouhé procházky ven a na obědy do jídelny. Na sociální odbor ji přivedlo to, že se blížila zima a měla strach, že celé dopoledne a část odpoledne již nebude moci trávit venku. Než jsem vzniklé situaci dostatečně porozuměla, uběhlo několik sezení i návštěv v rodině. Pracovat se mi podařilo pouze s dcerou a babičkou. Vyšlo najevo, že obě mají více méně strach ze sporu s dceřiným mužem. Žádost do domu s pečovatelskou službou byla klientce podána a doporučena. Přesto, než byla možnost žadatelku umístit uběhl téměř rok. Vzhledem k tomu, že mám ohlašovací povinnost, zákazy pobývání babičky doma byly řešeny na oddělení přestupků našeho úřadu a dále na Policii České republiky, která má v Brně oddělení zabývající se domácím násilím.

„Pokud se pracovník pokouší ovlivňovat systém, jedná jménem klienta, prosazuje jeho zájmy, koordinuje služby, hodnotí kvalitu služeb apod. je v roli

obhájce, ochránce a příměluce. Při přemístění klienta do instituce, ve které klient tráví veškerý čas, je pracovník tlačěn do role dozorce.⁴⁰

Sociální pracovník rovněž musí žadateli vysvětlit situaci, že v domě s pečovatelskou službou není možnost zajištění celodenního dohledu a celodenní péče. V případě, že se senior stane závislý na celodenní péči jiné osoby, bude muset dům s pečovatelskou službou opustit a situaci řešit přechodem do domu pro seniory.

2. 4. Doporučení k umístění žadatele v domě s pečovatelskou službou

„ Každý člověk potřebuje soukromí a ochranu domova. Každý jej také aktivně utváří vztahy s nejbližšími lidmi i symbolickými předměty, které vyjadřují jeho vlastní identitu. Domov vytváří prostor, který člověk přirozeně potřebuje k tomu, aby se mohl cítit bezpečně. Poskytuje mu pocit ochrany a snižuje stres z pobytu v cizím prostředí, omezuje příliv podnětů a brání tak člověka před zahlcením podněty zvenčí.“⁴¹

Doporučení k vyřízení žádosti do domu s pečovatelskou službou je podle mého názoru vůbec nejzásadnější práce s klientem. Člověk na sebe bere odpovědnost za své rozhodnutí, zvažuje důsledky to či onoho rozhodnutí. Setkává se s nelibostí lidí, kterým umístění do domu nedoporučil.

Hodnocení klientovy situace předchází návštěva na sociálním odboru, kdy se řeší základní otázky podání žádosti, technické stránky, obecné informace, stejně jako i specifické dotazy. V poslední době jsem řešila s Magistrátem města Brna, zda chov papouška v bytě v domě s pečovatelskou službou bude porušením smlouvy o nájmu bytu. Chov drobných domácích zvířat (psi, kočky nebo ptáci) není v rozporu s pravidly soužití v domě s pečovatelskou službou. Dále je klientovi vhodné říci, že se bude jednat o malometrážní byt pouze s kuchyňskou linkou. Žadatel si včas má možnost vyřešit jak například nábytek z bytu o 100 metrech čtverečních dostat do garsonky, nebo že nemusí mít obavy, že v bytě bude vana, ze které bude mít potíže vylézt.

---

⁴⁰ MATOUŠEK, O. Klientův přirozený svět a sociální služby. In: *Sociální práce*. 2004, č. 4, s. 57-65

⁴¹ Domov jako zrcadlo vlastního já. In: *Psychologie dnes*, 2003, roč. 9, č. 4, s. 9 – 11

Častým dotazem je, jestli je možné si byty prohlédnout. Bohužel tomu tak není, žádný ukázkový byt není k dispozici. Všechny byty bývají obsazené a vzhledem k respektu soukromí obyvatelů má do bytu přístup pouze pečovatelka a pak klientovy soukromé návštěvy.

Po zodpovězení základních technických otázek ohledně bydlení, podání žádosti nebo čekací době, která je v Brně v délce 2 – 5 let, se s klientem domluví na termínu návštěvy u něho doma. Zkušenosti mi ukázaly, že klient je mnohem přístupnější ve svém přirozeném prostředí než v kanceláři na úřadě. A vzhledem k tomu, že se projednávají a nastiňují zdravotní problémy, rodinné otázky, nebo i osobní vlastnosti klientů, je vždy vhodnějším místem pro práci klientovo přirozené prostředí.

V rámci sociálního šetření zjišťuji důvody, které žadatele vedou k podání žádosti. Zajímám se o jeho současné bytové podmínky, do jaké míry jsou vyhovující či nevyhovující, dále o zdravotní stav klienta v rámci soběstačnosti okolo své osoby a domácnosti. Do žádosti se blíže ke zdravotnímu stavu vyjadřuje praktický lékař. S žadatelem mluvíme o rodinném zázemí a vztazích v rodině.

Je pochopitelné, že některá témata mohou být klientovi nepříjemná a nejednou se mi stalo, že klient neříkal pravdu. Psychologickými metodami se snažím rozhovor vést tak, abychom se například k nepříjemné otázce ještě dostali, nebo když mám pocit zamlčování některých informací, snažím se návštěvu i opakovat. Navozením důvěry a bezpečí se pokouším klienta přimět k tomu, aby skutečnosti které jsou rozhodující pro umístění byl ochoten sdělit. Jako příklad bych uvedla žadatelku, která se mi snažila zamlčet léčbu u psychiatra. Nevěděla o tom ani praktická lékařka. Klientka měla strach, že díky léčbě pro deprese nebude moci být přijata do domu s pečovatelskou službou. Opakovanými návštěvami a navozením důvěry se mi podařilo přimět ji k tomu, že tuto skutečnost sama do žádosti dopsala a nechala si od psychiatra doplnit záznam, že je léčena pouze pro deprese a že je schopna samostatně fungovat v zařízení jakým je dům s pečovatelskou službou.

Uvědomuji si, že nedůsledným rozhovorem a prací s klientem se můžu jako pracovník vystavit tomu, že doporučím vyřízení žádosti člověku, který

například může být až nebezpečný sobě nebo okolí. Pro něho by byl vhodným řešením například domov pro seniory se zvláštním režimem.

Klient je vždy plný očekávání jak bude jeho situace ohodnocena, tak mu rámcově sdělím, co se jak v žádosti hodnotí a jak jeho situaci vidím já. Někdy mu již doporučím zavedení pečovatelské služby do současného bytu. Stává se, že klient není plně soudný ohledně své vlastní situace, nebo o možnosti zavedení služby domů neví. Komunikace však může probíhat v rámci nabídnutí služby, případně opakované návštěvy. Poslední slovo v rozhodnutí o zavedení služby má vždy klient. Většinou se jedná o dovážku obědů domů nebo o úklid od pečovatelky, výjimečně je kontaktován praktický lékař s žádostí o pomoc při spolupráci, když mám podezření na zanedbání nějaké nemoci. Naposledy se jednalo o ošetření bércového vředu, který mi klientka při návštěvě ukázala a ošetření lékařem jsem zhodnotila jako nevyhnutelné.

Během práce na sociálním odboru jsem se setkala pouze se dvěma případy klientů, kterým se mi nepodařilo vysvětlit nevhodnost jejich umístění v domě s pečovatelskou službou a nepřijali nabídku vhodného řešení situace. Do žádosti, kam píše své doporučení jsem popsala jejich situaci a nedoporučila umístění. U obou se jednalo o psychiatrickou diagnózu neslučitelnou se samostatným bydlením v bytě, u jednoho pak ještě navíc opakovaný výkon trestu odnětí svobody pro vraždu a další násilné trestné činy.

Záznam ze sociálního šetření a doporučení spolu s navrženým bodovým hodnocením podepisuje mimo jiné i vedoucí odboru a žádost je odeslána na Magistrát města Brna k zařazení do pořadníku.

Pro představu uvádím konkrétní záznam ze sociálního šetření. Všechna jména byla změněna.

Dne 4. 3. 2008 bylo provedeno sociální šetření v místě bydliště žadatelky. Paní Nováková žije osaměle v bytě 3,5 + 1 v prvním patře v domě bez výtahu. Dům po dlouhém soudním sporu nyní patří novému soukromému majiteli. Byt žadatelky, má rozlohu přes 100m² a vysoké stropy. V bytě je k dispozici WC i koupelna (s vanou). V kuchyni jsou plynová kamna, ostatní pokoje jsou přes chodbu a v každém jsou kamna na tuhá paliva. Topit tuhými

palivy majitel domu z bezpečnostních důvodů zakázal. Topit lze pouze v kuchyni a vzhledem k tomu, že ostatní pokoje jsou přes chodbu a všechny s vysokými stropy, jsou téměř nevytopitelné. Klientka jeden pokoj kde spí vytápí přímotopem. Nájemní smlouvu s tímto majitelem domu klientka zatím nemá a výměnu bytu majitel dle sdělení žadatelky nechce dovolit. Poslední nájemní smlouva je psána ještě na manžela žadatelky, který přes dvacet let nežije.

Žadatelka dále sdělila, že na rok 2008 majitel domu plánuje rozsáhlou rekonstrukci veškerých rozvodů v domě, střechy, výměnu oken, dále vybudování bytových jednotek v podkroví, zřízení výtahu, apod. Předpokládá i rekonstrukci jednotlivých stávajících bytů (nájemníci se na dobu asi 12 měsíců budou nuceni vystěhovat) a po návratu zpět navrhuje nájemné ve výši 80 - 120,- Kč za m². Vzhledem k této situaci má žadatelka obavy o další bydlení v domě po rekonstrukci. Starobní důchod pobírá ve výši 7659,- Kč. Ze svého příjmu nebude schopna platit tak vysoké nájemné.

Žadatelka má tři děti: Marie Nováková, invalidní důchodkyně, svobodná, bezdětná, nar.: 1945, trvale: Jarní 24, Brno. Josef Novák, ženatý, žije s manželkou a dítětem, nar.: 1950, trvale: Zimní 12, Brno a Jiří Novák, rozvedený, žije osaměle, nar.: 1956, trvale: Letní 19, Brno. S dcerou se paní viděla naposledy před půl rokem, uvedla, že nemají dobré vztahy, syn Josef ji jednou za čtrnáct dní navštěvuje, ale s péčí o domácnost ze zdravotních důvodů nemůže žadatelce vypomoci. S druhým synem se nestýkají vůbec.

Zdravotní stav žadatelky umožňuje bydlení v domě s pečovatelskou službou. Klientka se pohybuje po bytě i venku bez opory. Mírné obtíže jí činí vylézání z vany. Péči o sebe i domácnost zvládá bez cizí pomoci. Sama si zajistí nákupy, úklid i praní prádla. Domácnost je čistá, udržovaná. Žadatelka uvádí potíže s vysokým krevním tlakem, s cukrovkou a Parkinsonovou chorobou.

Bylo ověřeno, že si žadatelka téměř deset let dochází do jídelny pečovatelské služby pro obědy, které si nosí domů a hradí v plné výši. Smlouvu o poskytnutí pečovatelské služby uzavřenou nemá. Další spolupráce s žadatelkou bude spočívat v zavedení pečovatelské služby a odebírání obědů v rámci poskytování sociálních služeb (nižší cena oběda). Po podpisu

smlouvy o zavedení pečovatelské služby, bude kopie doložena na Magistrát města Brna a doporučeno nové přehodnocení přidělených bodů (navýšení bodového hodnocení za zavedení pečovatelské služby).

Doporučuji vyřízení žádosti do domu s pečovatelskou službou a v současné době navrhuje následující bodové hodnocení: příjem pečovatelské služby 0 bodů, uvolnění obecného bytu 0 bodů, délka doby podání žádosti o byt (tuto chvíli 0 bodů - připočítávání až za každý započatý rok), příjem pečovatelské služby: 0 bodů, rodinní příslušníci v Brně: 0 bodů, důvody zvláštního zřetele hodné: 3 body.

ZÁVĚR

Každý člověk ve chvílích, kdy mu je těžko, vyhledává prostředí, které důvěrně zná, prostředí bezpečí, naděje, útěchy a pohody. Téměř vždy tímto prostředím bývá domov. To platí pro stárnoucí občany dvojnásob. Žijeme na počátku 21. století a můžeme využívat možnosti moderní medicíny a tak doma ve svém přirozeném prostředí můžeme zůstat o poznání déle. Jsou však mezi námi senioři, kterým toto není dopřáno. Jejich stávající bydlení je z nějakého důvodu nevyhovující a oni ho musí opustit. Může to být z důvodů zdravotních, rodinných či osobních. Pro některé seniory je řešením situace podání žádosti do domu s pečovatelskou službou. Nastanou však i situace, kdy žádost o umístění v domě s pečovatelskou nemůže být podána, nebo je zamítnuta. Jedná se hlavně o seniory, kterým jejich zdravotní stav neumožňuje samostatné bydlení v bytě. Například již potřebují celodenní péči, kterou pečovatelská služba není schopna zajistit.

Práce je teoretického charakteru a doplněna vlastními zkušenostmi. Nastínila jsem v ní problematiku a proces podání žádosti do domu s pečovatelskou službou a roli sociálního pracovníka, který hodnotí situaci žadatele a vyřízení žádosti buď doporučí nebo nedoporučí.

Prvním cílem bakalářské práce bylo popsat stárnutí, stáří, (pojem, definice, periodizace stáří) a popsat biologické, psychické a sociální stáří. Druhým cílem bylo popsat domy s pečovatelskou službou a důvody vedoucí seniory k podání žádosti o umístění do domů s pečovatelskou službou. Třetím cílem bylo popsat práci sociálního pracovníka na Úřadu městské části města Brna, Brno – Královo Pole se zaměřením na práci se seniory, kteří žádají o umístění v domě s pečovatelskou službou.

Cíl práce byl splněn. V první části jsem popsala stárnutí a stáří. Vymezila jsem pojmy jako gerontologie a geriatrie, psala jsem o periodizaci stáří a o biologickém, psychickém a sociálním stárnutí.

V druhé části bakalářské práce jsem psala o domech s pečovatelskou službou a o roli sociálního pracovníka, který provádí sociální šetření a pracuje se seniory, kteří se rozhodli pro podání si žádosti do domu s pečovatelskou

službou. Podání každé žádosti provází návštěva pracovníka v místě bydliště žadatele a je veden důkladný rozhovor, který má napomoci rozhodnutí o přijetí do domu s pečovatelskou službou. V práci jsem kladla důraz na důležitost prvního kontaktu s klientem v této jeho těžké životní situaci, kdy se rozhodl opustit svůj domov. Popisuji důvody, které lidi vedou k podání žádostí do domu s pečovatelskou službou a poukazuji na samotnou sociální práci, která je s klientem vykonávána. Žadatelé jsou navštíveni doma a je s nimi proveden důkladný rozhovor o jejich situaci.

Bakalářská práce nastiňuje problematiku sociální práci se seniory a lze ji využít na sociálních odborech, které přijímají žádosti do domů s pečovatelskou službou a vyjadřují se k vhodnosti umístění žadatele do domu s pečovatelskou službou.

Na práci lze navázat výzkumem ohledně spokojenosti seniorů v domech s pečovatelskou službou a splnění očekávání, které měli.

Seznam použitých zdrojů:

Odborná literatura:

- BAUMAN, Z. *Sociologie na každý den*. Praha: Mladá fronta, 1966. ISBN 23-009 66.
- CIBULEC, J. *Soužití tří generací*. Praha: Práce, 1980. ISBN 24-062-80.
- GLOSOVÁ, D. *Bydlení pro seniory*. Brno: ERA, 2006, ISBN 80- 7366-057-1.
- HAŠKOVCOVÁ, H. *Fenomén stáří*. Praha: Panorama, 1990. ISBN 80-7038-158-2.
- HAYFLICK, L. *Jak a proč stárneme*. Praha: Knižní klub, 1997. ISBN 80-7176-536-8.
- KALVACH, Z. a kol. *Geriatric a gerontologie*. Praha: Grada Publishing, 2004, ISBN 80-247-0548-6.
- KERN, H., MEHL, Ch. *Přehled psychologie*. Praha: Portál, 2000, ISBN 80- 7178-426-5.
- KOMAIKOVÁ, H. *Jsem už stará*. Praha: Kolumbus, 2000. ISBN 80- 7249-072-9.
- MATOUŠ, M., MATOUŠOVÁ, M. *Pohyb ve stáří je šancí*. Praha: Grada, 2002. ISBN 80-247-0331-9.
- PICHAUD, K., THAREAUOVÁ, I. *Soužití se staršími lidmi*. Praha: Portál, 1998. ISBN 80-7178-184-3.
- ŘÍČAN, P. *Cesta životem*. Praha: Panorama, 1990. ISBN 80-7838-078-0.
- SILLAMY, N. *Psychologický slovník*. Přel. I. Stossová. 1. české vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2001, ISBN 80-244-0249-1.
- ŠTILEC, M. *Program aktivního stylu života pro seniory*. Praha: Potrál, 2004. ISBN 80-7178920-8.
- VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-308-0.

Odborné články a internetové zdroje:

Domov jako zrcadlo vlastního já. *Psychologie dnes*, 2003, roč. 9, č. 4, s. 9 – 11.

MATOUŠEK, O. Klientův přirozený svět a sociální služby. *Sociální práce*. 2004, č. 4, s. 57 – 65.

Moderní Brno [online]. Brno: © 2005–2008 Moderní Brno, Posl. Úpravy 5. 4. 2008 [cit. 2008-04-5]. Dostupné na WWW: < <http://www.modernibrno.cz> >.

NEČASOVÁ, M. Respekt ke klientům. *Sociální práce*. 2004, č. 4, s. 39 – 53.

Revoluce v sociálních službách. *Psychologie dnes*, roč. 13, č. 2. s. 32 – 33.

Souboj s pamětí. *Zdraví*, roč. 54, č. 7, s. 30 – 31.

ŠELNER, I., Úloha rodiny v péči o seniory. *Sociální práce*. 2004, č. 2, s. 12 – 20.

VOČKA, Z. K domovu důchodců neexistuje alternativa. *Sociální práce*. 2004, č. 2, s. 2-6.

ŽIŽKOVSKÁ, M. Otazníky úlohy rodiny v péči o seniory. *Sociální práce*. 2004, č. 2, s. 28 – 29.

Seznam příloh:

- I. Vlastní zkušenost s péčí o seniora doma
- II. Přehled platné legislativy související s umístěním v domě s pečovatelskou službou
- III. Žádost o umístění v domě s pečovatelskou službou
- IV. Pravidla pronájmu bytů v domě s pečovatelskou službou

Příloha č. I.

Vlastní zkušenost s péčí o seniora doma

Péče o starého a nemocného člověka v prostředí rodiny neznamená pečovat jen o jeho potřeby spojené s podáváním léků, hygienou nebo vyměšováním i když zajištění této stránky je beze sporu velice důležité. Snad ještě důležitější je být s tímto člověkem, povídat si s ním a kromě toho mu naslouchat nebo i být s ním v přátelském mlčení.

Uvedla bych příklad ze své rodiny. Babička s dědou žili celý život na vesnici, měli dvě dcery, když se jedna provdala, společnými silami s mladými postavili domek poblíž, aby si mohla rodina být navzájem k dispozici. Zanedlouho se provdala i druhá dcera, a tito mladí lidé si vyspravili podkrovní část domu a žili společně s jedněmi rodiči, protože u rodičů druhé strany už bydlela také dcera. Tak se stalo, že společně rodina nakonec ani neoddělila domácnosti, společně se hospodařilo na kousku pole a chovala se zvířata. Když do rodiny přibývaly děti, nebylo už pomýšlení na to, že by se rodina měla rozdělovat a bylo dobré, že si obě generace navzájem pomáhaly. Plynule to přešlo v to, že se prarodiče mohli méně a méně starat o domácnost a v lehčí práci je pomalu zastupovala jejich vnoučata. Babička s dědou byli stále obklopeni třemi vnoučaty a o pomoc a pohodlí se jim i staraly obě dcery. Život plynul, prostřední vnučka se provdala, ale problém byl, že mladí manželé se neměli kam odstěhovat do svého. Soužití ve společné domácnosti tří generací nebylo vždy růžové, ale vše se dalo domluvit. Tito mladí manželé se rozhodli pro investici do rodinného domku. Ale kde je někdo, kdo je podpoří? V tuto chvíli hlavně finančně. Na svět přišlo jejich první dítě. Všem přišlo samozřejmé, že je podrží a podpoří a pomůže rodina. A tak se z babičky a dědy stali prababička a pradědeček. Mnoho času trávili s vnoučaty a později i pravnoučaty. Myslím, že neměli ani čas stárnout, s čím mohli, s tím také pomohli oběma rodinám, něco málo ještě zastali okolo domácnosti. Denně přečetli noviny a těšili se ze svých blízkých. Přesto přišel čas loučení a vnučka s rodinou se jim odstěhovala do svého nového domu. Po celoživotní práci přestávalo pomalu sloužit dědovi zdraví. Jako přirozené nám všem přišlo, že z nemocnice kam se ve svých dvaadvadesáti dostal už jako

bezmocný u konce života., jsme ho vzali zpět domů. Vždyť doma prožil celý život, měl tam manželku, dceru s rodinou a opodál druhou dceru s rodinou. Sice se doma jeho stav nelepšil a vše nasvědčovalo tomu, že brzy bude u konce své cesty, ale kde jinde by měl prožít poslední dny týdny a měsíce života než mezi svými blízkými. Vždyť i jeho blízcí se museli smířit s nezvratnou skutečností. O jeho zdraví se starala celá rodina. Co již nezvládala babička, dohnali ostatní členové rodiny. Bylo to náročné období pro všechny, ale všem přišlo samozřejmé operovat skomírající plamínek jeho života. Čím to bylo dáno? Vesnicí? Výchovou? Nevím přesně. Dědeček jako umírající už toho moc nevnímal, ale věřili jsme že ještě stále pro něho můžeme něco udělat. A to bylo doprovodit ho v jeho posledních chvílích života. Zemřel v den, kdy se narodilo další právnouče, ale také v den, kdy ležel doma ve své posteli, kde lehával šedesát let po boku své manželky a hlavně co nám všem přišlo jako nejdůležitější, obklopen svými blízkými, ženou, která ho držela za ruku, a zkrátka celou rodinou, kterou měl v tu chvíli okolo sebe stejně jako celý život. Věřím, že si mohl říci, že pro lidi okolo sebe udělal již vše co bylo v jeho silách a nyní již může odpočívat. A my lidé okolo něho jsme si určitě mohli s čistým svědomím také říci, že i my jsme udělali vše co bylo v silách našich. Ale nedělali jsme to pro naše čisté svědomí, ale z lásky k člověku. I v následujících chvílích to bylo rodina, která si navzájem pomáhala vyrovnat se se ztrátou jednoho ze svých členů.

Myslím, že stáří stejně jako smrt, která je tolik tabuizována, nám stále více uniká z dohledu. Uchyluje se do ústraní nemocnic, hospiců a někdy jednáme, jako by ani nic takového neexistovalo a nikdy nás to nemělo potkat. Nechci v žádném případě snižovat práci personálu v těchto zařízeních, která je tak důležitá.

Zde v tomto konkrétním případě si myslím, že zafungoval systém sociálního státu, jeho záchranné sítě, jehož myšlenka je v tom, že když si jedinec nemůže pomoci sám, pomůže rodina. Ale lze to tak zajistit opravdu vždy? Asi těžko. Zde v tomto konkrétním případě zafungovala rodina. Ale kolik takových případů může být? Kolik lidí má to štěstí, že jsou až do konce svých dnů obklopeni rodinou?

Příloha č. II.

Přehled platné legislativy související s umístěním v domě s pečovatelskou službou

Magistrát města Brna, Odbor dispozic s majetkem:

Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, v platném znění

Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, v platném znění

Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení) , v platném znění

Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád

Zákon č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách

Zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon)

Zákon č. 172/1991 Sb., o přechodu některých věcí z majetku ČR do vlastnictví obce, v platném znění

Zákon č. 87/1991 Sb., o mimosoudních rehabilitacích, v platném znění

Zákon č. 403/1990 Sb., o zmírnění následků některých majetkových křivd, v platném znění

Zákon č. 162/1992 Sb., o působnosti orgánů České republiky při provádění zákona č. 403/1990 Sb., o zmírnění následků některých majetkových křivd, ve znění zákonů č. 458/1990 Sb., č. 528/1990 Sb. a č. 137/1991 Sb., v platném znění

Zákon č. 265/1992 Sb., o zápisech vlastnických a jiných věcných práv k nemovitostem, v platném znění

Zákon ČNR č. 344/1992 Sb., o katastru nemovitostí ČR, v platném znění

Vyhláška č. 190/1996 Sb., kterou se provádí zákon č. 265/1992 Sb., o zápisech vlastnických a jiných věcných práv k nemovitostem, ve znění zákona č. 210/1993 Sb. a zákona č. 90/1996 Sb., a zákon České národní rady č. 344/1992 Sb., o katastru nemovitostí České republiky (katastrální zákon), ve znění zákona č. 89/1996 Sb., v platném znění

Zákon č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztah k půdě a jinému zemědělskému majetku, v platném znění

Zákon 139/2002 Sb., o pozemkových úpravách a pozemkových úřadech a o změně zákona č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku, ve znění pozdějších předpisů, v platném znění

Zákon č. 218/2000 Sb., rozpočtová pravidla, v platném znění

Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, v platném znění

Zákon č. 200/1994 Sb., o zeměměřičství a o změně a doplnění některých zákonů souvisejících s jeho zavedením, v platném znění

Zákon č. 92/1991 Sb., o podmínkách převodu majetku státu na jiné osoby, v platném znění

Zákon č. 526/1990 Sb., o cenách, v platném znění

Zákon č. 357/1992 Sb., o dani dědické, dani darovací a dani z převodu nemovitostí, v platném znění

Zákon č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitosti, v platném znění

Zákon č. 72/1994 Sb., kterým se upravují některé spoluvlastnické vztahy k budovám a některé vlastnické vztahy k bytům a nebytovým prostorům a doplňují některé zákony (zákon o vlastnictví bytů), v platném znění

Vyhláška č. 540/2002, kterou se provádějí některá ustanovení zákona 151/1997 Sb., o oceňování majetku a o změně některých zákonů

Zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, v platném znění

Zákon č. 151/1997 Sb., o oceňování majetku, v platném znění

Zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, v platném znění

Zákon č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě a o změně některých zákonů (zákon o finanční kontrole), v platném znění

Vyhláška č. 416/2004 Sb., kterou se provádí zákon č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě a o změně některých zákonů (zákon o finanční kontrole)

Zákon č. 21/2006 Sb., o ověřování shody opisu nebo kopie s listinou a o ověřování pravosti podpisu a o změně některých zákonů (zákon o ověřování)

Zákon č. 77/1997 Sb., o státním podniku

Zákon č. 552/1991 Sb., o státní kontrole, v platném znění

Zákon č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích, v platném znění

Zákon č. 95/1999 Sb., o podmínkách převodu zemědělských a lesních pozemků z vlastnictví státu na jiné osoby a o změně zákona č. 569/1991 Sb., o Pozemkovém fondu České republiky, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 357/1992 Sb., o dani dědické, dani darovací a dani z převodu nemovitostí, ve znění pozdějších předpisů, v platném znění

Usnesení vlády č. 596/1994

Nařízení vlády č. 258/1995 Sb., kterým se provádí některá ustanovení občanského zákoníku

Zákon č. 116/1990 Sb. o nájmu a podnájmu nebytových prostor ve znění pozdějších předpisů

Zákon ČNR č. 102/1992 o působnosti obcí při zajišťování bytové náhrady

Zákon č. 298/1990 Sb. ve znění pozdějších předpisů

Vyhláška č. 5/1996 o budování bytových a nebytových jednotek v půdních prostorách v domech v majetku města Brna

Nařízení vlády ČR č. 481/2000 o použití prostředků Státního fondu rozvoje bydlení formou dotace ke krytí části nákladů spojených s výstavbou bytů.

Příloha č. III.

Žádost o byt v domě s pečovatelskou službou

Magistrát města Brna

Odbor dispozic s majetkem

Malinovského nám. 3

601 67 Brno

**Žádost o byt zvláštního určení - byt domě s pečovatelskou službou
na ulici.....**

1. Žadatel /ka (jméno, příjmení, titul)

.....

rodné číslo.....

2. Narozen/a (den , měsíc, rok, místo)

.....

3. Trvalé bydliště

.....

4. Státní příslušnost - ČR

- jiná

.....

.....

(uvést název státu, č.průkazu o povolení pobytu cizinců v ČR a dobu jeho platnosti)

5. Rodinný stav:

svobodný/á

ženatý/vdaná

rozvedený/á

vdovec/vdova

6. Zdravotní důvody (potvrzení praktického lékaře)

.....
.....
.....
.....

7. Mám zájem o pronájem bytu : garsoniéra

1+1

větší.....

8. Do bytu se budu stěhovat:

sám/a

s manželem/manželkou:.....

jméno a příjmení manžela/manželky

9. Příjem: (starobní důchod, invalidní důchod, apod.)

.....

Výše.....

10. Popis stávajícího bydlení:

a) jsem v ČR vlastníkem či spoluvlastníkem bytového či rodinného domu
který nemohu ze závažných důvodů užívat

Adresa domu, důvody:.....

.....

.....

b) jsem nájemcem bytu - v majetku statutárního města Brna

v majetku jiné obce

družstevního

v soukromém nájemním domě

stávající bydlení je nevyhovující z těchto důvodů :

.....
.....
.....
.....
.....

nájem je sjednán: - na dobu určitou
- na dobu neurčitou

nájem bytu - ukončím
- přejde ve smyslu § 708 obč. zákoníku na příslušníka domácnosti

c) nejsem nájemcem bytu:

- bydlím v podnájmu
- bydlím jako příslušník domácnosti u (popište situaci, příbuzenský vztah).....
.....
.....

11. Mám v Brně rodinné příslušníky: ne – ano (jaké)

.....
.....

12. Jsem příjemcem pečovatelské služby: ne - ano

Jsou mi poskytovány tyto služby.....
.....
.....
.....
.....

Další skutečnosti výše neuvedené:.....

.....
.....
.....

13. Souhlas žadatele se zpracováním osobních údajů:

V souladu se zákonem č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, v platném znění a zákonem č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech v platném znění uděluji tímto statutárnímu městu Brnu na dobu neurčitou svůj souhlas k elektronickému či jinému zpracování svých osobních údajů v souvislosti s řešením žádosti o byt zvláštního určení, včetně využívání svého rodného čísla pro účely evidence a posouzení mé žádosti o byt a případného uzavření nájemní smlouvy.

14. Prohlášení

Prohlašuji, že uvedené údaje jsou pravdivé. Prohlašuji, že v bytě, který užívám na základě nájemní smlouvy, nedlužím na nájemném z bytu a neporušuji podmínky nájemní smlouvy. Beru na vědomí, že jakoukoliv změnu skutečností uvedených v žádosti, ohlásím do 30 dnů Magistrátu města Brna. Beru na vědomí, že uvedu-li v této žádosti nepravdivé údaje, nebo neoznámím-li změnu skutečností, budu ze seznamu žadatelů o byt zvláštního určení bez zbytečného odkladu vyřazen.

V Brně dne.....

podpis žadatele

15. Vyjádření sociálního odboru

Příloha č. IV.

Pravidla pronájmu bytů v domě s pečovatelskou službou

Zastupitelstvo města Brna schválilo na svém Z4/031. zasedání konaném dne 24. 1. 2006 tato Pravidla pronájmu bytů v domech v majetku statutárního města Brna (dále jen města) a podmínky zajišťování bytové náhrady.

Článek 1

Žádost o byt

(1) Městská část vede seznam žadatelů o byt. Do seznamu zapíše žadatele, který splňuje tyto předpoklady:

a) je zletilý,

b) žadatel ani jeho manžel(ka) v ČR nevlastní bytový či rodinný dům nebo byt, pokud neprokáží, že jej ze závažných důvodů nemohou užívat anebo nejsou nájemci bytu na dobu neurčitou, nebo je nájemcem bytu v majetku města Brna, který je vzhledem k věku nebo zdravotnímu stavu žadatele, jeho manžela/manželky nebo jeho nezletilých dětí nevyhovující, a nabídne jeho uvolnění,

c) on ani jeho manžel(ka) nepodal žádost o byt u jiné městské části,

d) pobývá na území ČR v souladu s právními předpisy o pobytu cizinců.

(2) Město vede seznam žadatelů o byt zvláštního určení (byty v domech s pečovatelskou službou a byty bezbariérové). Do seznamu zapíše žadatele, který splňuje tyto podmínky:

a) je zletilý,

b) žadatel ani jeho manžel(ka) v ČR nevlastní bytový či rodinný dům nebo byt, pokud neprokáží, že jej ze závažných důvodů nemohou užívat anebo nejsou nájemci bytu na dobu neurčitou, nebo je nájemcem bytu, který je pro něj vzhledem

k věku a zdravotnímu stavu nevyhovující, nebo nabídne uvolnění stávajícího obecního bytu,

c) řešení doporučí vzhledem k věku nebo zdravotnímu stavu žadatele sociální odbor městské části nebo v případě bytů bezbariérových Centrum pro zdravotně postižené v Brně,

d) pobývá na území ČR v souladu s právními předpisy o pobytu cizinců.

(3) Do seznamu žadatelů o byt nebude zapsán žadatel:

a) který protiprávně užívá byt či nebytový prostor k bydlení,

b) který v dosud užívaném bytě neplatí nájemné, hrubě porušuje dobré mravy nebo jinak závažným způsobem porušuje podmínky nájemní smlouvy nebo který se uvedených skutků dopustil ve dříve obývaném bytě v uplynulých pěti letech předcházejících podání žádosti o byt nebo po dobu evidence této žádosti,

c) kterému byl již v průběhu posledních pěti let pronajat obecní byt na dobu neurčitou s výjimkou nájemce obecního bytu nabízejícího jeho uvolnění dle odst. (1) písm. b) a odst. (2) písm. b) tohoto článku.

(4) Do seznamu žadatelů o byt zvláštního určení - byt v domě s pečovatelskou službou - nebude zapsán žadatel z důvodů uvedených v článku 1 odst. (3) písm. a), b) a dále žadatel, jehož zdravotní stav neumožňuje bydlení v domě s pečovatelskou službou a který není poživitelem starobního nebo invalidního důchodu.

(5) Žádost se podává na předtištěném formuláři městské části, kterou si žadatel zvolí. Žadatel pravdivě vyplní všechny údaje. Jejich změnu žadatel písemně oznamuje městské části bez zbytečného odkladu, nejpozději do 30 dnů ode dne, kdy ke změně došlo. Žadatel každoročně k 30. 11. písemně oznamuje

městské části, zda na žádosti o byt trvá. Toto nemusí učinit v roce, v němž žádost o byt podal.

(6) Městská část oznámí žadateli do 30 dnů po obdržení žádosti, zda byl do seznamu zapsán, případně z jakého důvodu nebude jeho žádost evidována.

(7) Uvede-li žadatel nepravdivé údaje, neoznámí-li změnu skutečností rozhodných pro posouzení žádosti o byt, neoznámí-li v termínu, že na žádosti o byt trvá nebo nastanou-li skutečnosti uvedené v čl. 1 odst. (3) a (4), a čl. 5 odst. (2), bude ze seznamu bez zbytečného odkladu vyřazen. Městská část vyrozumí žadatele o důvodech vyřazení ze seznamu žadatelů.

Článek 2

Výběr žadatelů

(1) Výběr žadatelů provádí městská část podle kritérií a způsobem určeným městskou částí. Kritéria musí mít písemnou formu a musí být schválena zastupitelstvem městské části. Městská část je povinna zaslat kritéria městu na vědomí do 10 dnů po jejich schválení zastupitelstvem městské části.

(2) Trvalé bydliště v jiné městské části Brna nesmí být kritériem při výběru žadatele.

(3) Podle možností může městská část kdykoliv řešit bytovou situaci žadatelů ve výjimečně tíživé sociální situaci na doporučení Odboru sociální péče, zejména žadatelů přicházejících ze zařízení sociální péče.

Článek 3

Bytové náhrady

Pro evidenci a řešení žadatelů o bytovou náhradu se přiměřeně použije ust. čl. 1 a 2 těchto Pravidel. Městská část určí pořadí žádostí o bytovou náhradu podle kritérií. Podle místních podmínek přednostně zajišťuje bytové náhrady v případě výpovědi nájmu bytu z důvodu uvedených v § 711 odst. 1 písm. a), c), d) občanského zákoníku, a to ve smyslu soudního rozhodnutí.

Článek 4

Bytové náhrady na základě rozhodnutí stavebního úřadu

(1) Městské části zajišťují náhradní byt, náhradní ubytování nebo přístřeší nájemcům obecních bytů, kteří jsou povinni je vyklidit na základě rozhodnutí stavebního úřadu.

(2) Nájemcům bytů v domech jiné právnické či fyzické osoby může zajistit městská část bytovou náhradu pouze na dobu určitou, do skončení oprav stávajícího bytu, nemůže-li pronajímatel zajistit bytovou náhradu sám. O poskytnutí bytové náhrady uzavře s touto jinou právnickou či fyzickou osobou smlouvu, v níž bude uvolnění bytu po uplynutí doby užívání zajištěno smluvní pokutou.

(3) Místně příslušná je městská část, v jejímž obvodu se nachází byt, který má být vyklizen.

Článek 5

Uvolnění byty

(1) Městská část ohlásí městu volný byt nejpozději do 15 dnů po ohlášení správcem. Neurčí-li město nejpozději do 30 dnů po obdržení ohlášení volného bytu městské části budoucího nájemce, rozhodne o pronájmu bytu

městská část. Město má právo z důvodů hodných zvláštního zřetele (v celoměstském zájmu) obsadit nejvýše 20 % bytů uvolněných v dané městské části v příslušném kalendářním roce. Nepřijme-li žadatel bez vážných důvodů nabízený byt, bude z evidence žadatelů o byt vyřazen.

(2) Maximální výši nájemného pro nově pronajímané byty stanoví město.

Článek 6

Služební byty ozbrojených složek

Služební byty ozbrojených složek pronajímá městská část na návrh příslušného orgánu ozbrojených složek.

Článek 7

Služební domovnické byty

(1) Charakter služebního domovnického bytu určí nebo zruší městská část.

(2) Služební domovnické byty budou pronajímány městskou částí, a to výhradně se závazkem výkonu domovnických prací, na dobu určitou, zpravidla na dobu jednoho roku.

Článek 8

Byty poskytované v celoměstském zájmu

(1) Žadatele o byt v celoměstském zájmu eviduje město. O pronájmu bytu v celoměstském zájmu rozhoduje Rada města Brna.

(2) Rada města Brna může rozhodnout o pronájmu bytu v celoměstském zájmu:

a) vedoucím pracovníkům ministerstev, centrálních úřadů, jejichž pracoviště se nachází na území města Brna, a vedoucím pracovníkům Magistrátu města

Brna,

- b) soudům všech stupňů na území města Brna,
- c) státním zastupitelstvím všech stupňů ve městě Brně,
- d) vybraným školským, zdravotnickým a kulturním zařízením, jejichž pracovníci významným způsobem přispívají k ekonomickému, kulturnímu a sociálnímu rozvoji města Brna,
- e) pracovníkům ostatních školských, zdravotnických či kulturních zařízení, kteří významným způsobem přispívají k ekonomickému, kulturnímu a sociálnímu rozvoji města Brna, pokud těmto zařízením nebyl městem pronajat byt,
- f) významným sportovcům, kteří svými sportovními výkony přispěli k mezinárodní prezentaci města Brna,
- g) osobám vyklízejícím byt, jehož jsou nájemci, pro potřeby města Brna,
- h) osobám vyklízejícím byt na základě rozhodnutí stavebního úřadu, hrozí-li přitom bezprostředně ohrožení zdraví a života osob a místně příslušné městské části nebyl svěřen obecní bytový fond nebo dojde-li ke zničení či poškození domu či bytu živelní pohromou,
- i) osobám, které ukončily svůj pobyt v dětském domově.

Článek 9

Slučování a rozdělování bytů

(1) Městská část může vydat souhlas ke sloučení bytů nájemci pouze ve výjimečných případech a při splnění všech těchto podmínek:

- a) nezajišťuje-li dosavadní byt lidsky důstojné ubytování nájemce a příslušníků jeho domácnosti vzhledem k velikosti a vybavení,
- b) je-li předmětem sloučení byt zařazený podle dřívějších předpisů do III. nebo IV. kategorie,
- c) bude-li sloučení provedeno vlastním nákladem nájemce.

(2) Jde-li o administrativně rozdělený byt, může být dán souhlas ke sloučení pouze v tom případě, nezajišťuje-li dosavadní byt prostorově lidsky důstojné bydlení nájemce a příslušníků jeho domácnosti.

(3) Městská část může vydat souhlas k rozdělení bytu pouze ve výjimečných případech, a to pouze za podmínky, že nedojde ke zhoršení kvality bytu.

Článek 10

Podnájem bytu nebo jeho části

(1) Souhlas ke smlouvě o podnájmu bytu může udělit městská část pouze tehdy, nemůže-li nájemce ze závažných důvodů byt po delší dobu užívat a sjedná-li smlouvu o podnájmu na dobu určitou.

(2) Souhlas ke smlouvě o podnájmu části bytu může udělit městská část na dobu určitou, je-li v bytě zajištěno lidsky důstojné bydlení nájemce, příslušníků jeho domácnosti a podnájemce a existují-li na straně nájemce závažné důvody.

(3) Souhlas ke smlouvě o podnájmu bytu či části bytu v domě zvláštního určení může udělit město za předpokladu souhlasu Odboru sociální péče Magistrátu města Brna či Centra pro zdravotně postižené v Brně. Souhlas k podnájmu město nebo městská část neudělí, pokud cena sjednaná za podnájem bude vyšší než nájemné z bytu a úhrada za plnění poskytovaná s užíváním bytu, případně než jejich poměrná část při pronájmu části bytu.

Článek 11

Společný nájem

Dohodu o společném nájmu se stávajícím nájemcem může městská část uzavřít pouze za předpokladu, že další osobou přistupující k nájmu bytu jsou jeho zletilé děti, vnuci, rodiče, sourozenci, zeť a snacha, žijí-li s nájemcem alespoň

1 rok ve společné domácnosti a nevlastní-li bytový či rodinný dům, byt nebo nejsou-li nájemci bytu na dobu neurčitou.

Článek 12

Součinnost města a městských částí

(1) Město po zavedení Centrálního informačního systému města Brna povede centrální evidenci domů a bytů v majetku města Brna a jejich nájemců, evidenci uvolněných bytů a evidenci žadatelů o byt u jednotlivých městských částí.

(2) Městská část vede evidenci domů jí svěřených, bytů a nájemců bytů v těchto domech.

(3) Městské části mají trvalý přístup do centrální evidence. Před rozhodnutím o vzniku, změně či zániku nájemního vztahu k bytům jsou městské části povinny ověřit potřebné skutečnosti v této evidenci.

(4) Městské části aktualizují průběžně údaje potřebné k vedení centrální evidence.

(5) Městská část postupuje městu žádosti o pronájem bytu zvláštního určení.

(6) Město Brno provádí kontrolu postupu městské části dle těchto Pravidel. Za tím účelem je oprávněno požadovat předložení veškerých dokladů a poskytnutí informací.

Článek 13

Společná ustanovení

V domech, které nebyly svěřeny městským částem, vykonává činnosti uvedené v čl. 7, 9, 10, 11 těchto Pravidel město. Byty v nich uvolněné pronajímá město ve smyslu čl. 8 odst.(2) těchto Pravidel. Neurčí-li město nájemce, pronajme jej žadateli navrženému městskou částí, na jejímž území se uvolněný byt nachází.

Článek 14

Tato Pravidla nabývají účinnosti dnem nabytí účinnosti obecně závazné vyhlášky, kterou se ruší obecně závazná vyhláška města Brna č. 4/1996 o pronájmu obecních bytů a podmínkách zajišťování bytové náhrady, ve znění obecně závazné vyhlášky města Brna č. 9/1999, tzn. dne 3.3.2006.

ABSTRAKT

HLÁVKOVÁ, E., Domy s pečovatelskou službou z pohledu sociálního pracovníka. České Budějovice 2008. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra praktické teologie. Vedoucí práce Mgr. Lenka Motlová.

Klíčová slova: stárnutí, stáří, senior, sociální pracovník, dům s pečovatelskou službou

Práce je teoretického charakteru a skládá se ze dvou hlavních kapitol. V první kapitole popisují stárnutí a stáří. Vymezuji pojmy jako gerontologie a geriatrie, píšou o periodizaci stáří a o biologickém, psychickém a sociálním stárnutí.

V druhé kapitole bakalářské práce píšou o domech s pečovatelskou službou a o roli sociálního pracovníka, který provádí sociální šetření a pracuje se seniory, kteří se rozhodli pro podání si žádosti do domu s pečovatelskou službou. Podání každé žádosti provází návštěva pracovníka v místě bydliště žadatele a je veden důkladný rozhovor, který má napomoci rozhodnutí o přijetí do domu s pečovatelskou službou.

Prvním cílem bakalářské práce je popsat stárnutí, stáří. Druhým cílem je popsat domy s pečovatelskou službou a důvody vedoucí seniory k podání žádosti o umístění do domů s pečovatelskou službou. Třetím cílem je popsat práci sociálního pracovníka na Úřadu městské části města Brna, Brno – Královo Pole zaměřením na práci se seniory, kteří žádají o umístění v domě s pečovatelskou službou.

ABSTRACT

Homes for seniors and view of social worker

Key words: ageing process, old age, senior, social worker, home for seniors

The work deals with the process of ageing and the role of social worker in attending the requests for the home for seniors. The first part defines the term of ageing process, outlines periodization and describes biological ageing process, mental ageing process and social ageing process.

The second part describes the home for seniors and shows the conditions of acceptance the applicant to the home for seniors. Then outlines the role of social worker, which figures in attending the requests for the home for seniors. The social worker visits the applicants in their homes, evaluates their situation and recommends or not emplacement of the applicant to the home for seniors.